

Sveavägen 59, plan 6
Box 350, SE-101 26 Stockholm, Sweden

Riksförbundet för homosexuella, bisexuella och transpersoners rättigheter
The Swedish federation for Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Rights
Member of International Lesbian and Gay Association (ILGA)

Förbundskansli
+46 8 50 162 900
forbund@rfsl.se

RFSL Media
+46 8 50 162 910
komut@rfsl.se
www.rfsl.se

Fax
+46 8 50 162 999

Webb
www.rfsl.se

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över *Mångfald är framtiden* (SOU 2007:50)

RFSL – Riksförbundet för homosexuella, bisexuella och transpersoners rättigheter har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet från *Mångfald är framtiden* (SOU 2007:50). RFSL lämnar härmed följande synpunkter:

Sammanfattning

RFSL välkomnar att utredningens samordnare, i sitt arbete med att inhämta kunskap och erfarenheter om mångfaldsarbetet inom kulturlivet, har valt att explicit utgå från en bredare mångfaldskontext. Förutom etnisk och kulturell mångfald har också perspektiv som kön, ålder, utbildningsbakgrund, funktionalitet och **sexuell läggning** inkluderats (s 12).

RFSL anser att:

- Samtliga individuella förslag på nya metoder och modeller för svenskt kulturliv bör inkludera en tydlig definition av mångfald där sexuell läggning och könsidentitet är två självklara mångfaldsperspektiv i arbetet.
- Könsidentitet, på samma sätt som sexuell läggning, bör inkluderas och finnas med i direktiv och styrdokument för verksamhet inom det offentligt finansierade kulturlivet.
- Ett mångfaldsperspektiv som inkluderar sexuell läggning och könsidentitet bör integreras i all kulturell verksamhet.
- Regeringen bör möjliggöra bildandet av ett hbt-museum.
- Statens kulturråd och andra anslagsgivande institutioner bör på lämpligt sätt verka för att förbättra sin hbt-kompetens.
- Regeringen bör utreda förekomsten av diskriminering i det svenska kulturlivet och ta fram klara mångfaldskriterier och villkor gällande det statliga stödet till kulturinstitutioner.
- Regeringen bör uppdraga åt Statens kulturråd att ha tillsynsansvaret för att de kulturinstitutioner som uppstår statligt stöd inte diskriminerar personer utifrån de olika diskrimineringsgrunderna, bl.a. sexuell läggning samt förslagna grund könsidentitet.

Inkludering av makt- och normperspektiv

För det första anser RFSL att, förutom sexuell läggning, bör begreppet könsidentitet inkluderas. Diskrimineringskommittén, har i sitt betänkande föreslagit könsidentitet som en ny diskrimineringsgrund:

”Med könsidentitet avses i den nya lagen om förbud och andra åtgärder mot diskriminering av en persons identitet, utseende eller beteende med avseende på kön, oavsett om identiteten, utseendet eller beteendet skiljer sig från vad som traditionellt ansetts utgöra normen för kvinnor respektive män.” (SOU 2006:22:255)

För det andra anser RFSL det bristfälligt att utredningen inte valt, att på ett tydligare sätt, belysa de olika maktordningar och samhällsliga strukturer som påverkar alla människors liv. En människas etnicitet, kön, könsidentitet, könsuttryck, sexuella läggning, funktionalitet och geografiska position har stor betydelse för hennes möjligheter att verka i samhället. Detta eftersom de olika maktordningar som finns, som till exempel könsmaktsordningen och den heteronormativa ordningen, samverkar och tillsammans befäster de normer som är rådande i vårt samhälle idag. Normerna i sig försvårar för ett framtida samhälle byggt med mångfalden som grund.

Utredningens resultat av granskningen av mångfaldsarbetet i svenskt kulturliv under 2006 visar en avsaknad av arbete som inkluderar ett normkritiskt perspektiv där strukturer och normer kring synen på sexuell läggning och könsidentitet tas i beaktning.

Det enda projekt av alla exempel presenterade i utredningen, som inkluderat ett normkritiskt perspektiv utifrån sexuell läggning och könsidentitet var Nationalmuseet som under Pridefestivalen i Stockholm 2006 genomförde visning av välkända konstverk ur ett queerperspektiv. Att samhällsnormen endast betraktar mångfald utifrån ett etniskt och kulturellt perspektiv återspeglas i att enbart ett mångfaldsprojekt under 2006 har inkluderat sexuell läggning. Inom mångfaldsfältet råder precis som i samhället i stort heteronormativitet, dvs en föreställning om att alla människor är heterosexuella och uppträder i traditionell könsroll i enlighet med det kön som fastställts vid födseln.

Utredningen presenterar flera övergripande förslag på nya metoder och modeller för kulturlivet i Sverige. RFSL har valt att inte kommentera förslagen i sig men har uppmärksammat att förslagen är allmänt hållna och ingenstans återfinns samordnarens inledande definition av mångfald som ett krav på vilka perspektiv som bör tas hänsyn till i mångfaldsarbetet.

RFSL:s farhåga är att de myndigheter, institutioner och organisationer som får i uppdrag att förverkliga de förslagna förhandlings- och förankringsmetoderna inte kommer att inkludera ett heteronormativitetsperspektiv.

RFSL menar att det är oerhört centralt att sexuell läggning och könsidentitet explicit nämns i uppdragsdirektiv eller andra styrdokument. På så sätt säkerställs att perspektiven och frågorna inte glöms bort.

Eftersom samordnaren inkluderat sexuell läggning i mångfaldsbegreppet utgår RFSL från att utredningen har som avsikt att perspektivet ska finnas med i de nya metoder och modeller som föreslås. RFSL anser dessutom att könsidentitet, på samma sätt som sexuell läggning, bör inkluderas och finnas med i direktiv och styrdokument för verksamhet inom det offentligt finansierade kulturlivet.

Hbt-museum

RFSL har under flertalet år arbetat med frågan om hur hbt-personers kultur och kulturarv bör förvaltas. Ett led i målsättningen att öka mångfalden i Sveriges kulturliv skulle vara att inrätta ett hbt-museum.

Ett hbt-museum ska dock ej anses ensamt fylla behovet av ett mångfaldsperspektiv i kulturlivet. Även befintliga kulturinstitutioner såsom museum, forum, teatrar, projekt, utställningar, föreställningar osv. bör spegla mångfalden i samhället och bör således inkludera perspektiv såsom sexuell läggning och könsidentitet.

RFSL anser att regeringen bör möjliggöra bildandet av ett hbt-museum. Vi anser även att ett mångfaldsperspektiv som inkluderar sexuell läggning och könsidentitet bör integreras i all kulturell verksamhet.

Bidragstilldelning från olika statliga/offentliga organ

(såsom t.ex. Statens Kulturråd, Konstnärsnämnden, Svenska Institutet, Stiftelsen Framtidens Kultur, Arvsfondspengarna)

RFSL anser att statens kulturråd och andra anslagsgivande institutioner bör på lämpligt sätt verka för att deras hbt-kompetens förbättras.

Om majoriteten av de kulturupplevelser som skapas genom stöd av offentlig finansiering enbart visar en heteronormativ verklighet får detta den påtagliga konsekvensen att alla som på olika sätt bryter mot den traditionella heteronormen aldrig någonsin får möjlighet till igenkänning och självidentifikation. Detta utestänger aktivt hbt-personer att få uppleva sin berättelse på t.ex. en teaterscen.

Enligt RFSL:s mening bör kulturinstitutionerna i Sverige föregå med gott exempel och tydligt visa på sitt mångfaldsarbete samt åtgärder för att inte diskriminera. Det kan handla om att en svart skådespelare inte får jobb på en teater på grund av sin hudfärg, att en kvinnlig regissör inte får ett uppdrag enbart på grund av att hon är kvinna eller att en homosexuell skådespelare inte får ett jobb på grund av sin sexuella läggning.

I England finns ett system där de statliga kulturanslagen villkoras utifrån att det ställs krav på icke-diskriminering. Påvisar inte kulturinstitutionen sitt arbete mot diskriminering, sina konkreta åtgärder och resultaten av dessa riskerar de att mista sitt statliga anslag. Det handlar om diskriminering på grund av kön, sexuell läggning, etnicitet eller funktionshinder. Samma ordning borde även gälla här i Sverige.

RFSL anser att regeringen bör utreda förekomsten av diskriminering i det svenska kulturlivet och ta fram klara mångfaldskriterier och villkor gällande det statliga stödet till kulturinstitutioner.

För att ett sådant system ska fungera måste det finnas klara samband mellan tillsyn och anslagstilldelning. Därför bör regeringen uppdra åt Statens kulturråd att ha tillsynsansvaret för att de kulturinstitutioner som uppbär statligt stöd inte diskriminerar personer utifrån de olika diskrimineringsgrunderna, bl.a. sexuell läggning samt förslagna grund könsidentitet.

Sören Juvas
Förbundsordförande

Annica Ryng
Förbundshandläggare